

ಕಳೆದ ದಿನಗಳ ನೆನಪುಗಳು

(ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಸಮಕಾಲೀನ ಘಟನೆಗಳು)

ಮೂಲ ಬಂಗಾಳಿ: ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರದ್ಧಾನಂದ

ಅನುವಾದ: ಪ್ರವಾಜಿಕಾ ಯೋಗಾತ್ಮಪ್ರಾಣಾ

ಭಾಗ ೨

ನಿರಂಜನ ಮಹಾರಾಜರು, “ಇಲ್ಲ, ಕೊಲ್ಕತ್ತೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸರಿಯಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಹಾಗೂ ಪಠ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ಕಾಯಿಲೆ ವಾಸಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಡೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ಬಲರಾಮಬಾಬುವಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಬರುವೆ” ಎಂದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನು ಒಪ್ಪಿ ನಡೆದನು. ವರಾಹನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೂ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ಜಯರಾಂಬಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ಮಲೇರಿಯಾ ಜ್ವರವು ಮತ್ತೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿತ್ತು. ಶರತ್ ಮಹಾರಾಜರು ಮತ್ತು ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯತೊಡಗಿದ್ದರು. ಶರತ್ ಮಹಾರಾಜರೂ ಬಲರಾಮ ಬಾಬುವಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡನು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಭಕ್ತರಾದ ಡಾ. ವಿಪಿನ್ ಘೋಷರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಗುಣಮುಖ

ರಾಗತೊಡಗಿದರು. ನಿರಂಜನ ಮಹಾರಾಜರು ಆಗಾಗ ಗಿರೀಶ ಬಾಬುಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೂ ಜೊತೆಗೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಿರೀಶ ಹಾಗೂ ನಿರಂಜಾನಂದರು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಅನೇಕ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಇದನ್ನು ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನೂ ತನ್ಮಯನಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಬಲರಾಮಬಾಬುವಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗ ಅವರ ಕುಲಗುರುಗಳ ವಂಶಸ್ಥನಾದ ಫಕೀರ ಎಂಬಾತನೊಬ್ಬ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ (ಅವನ ವಯಸ್ಸು ೩೦-೩೨). ಆತ ತುಂಬ ವಿನಯಶೀಲನೂ, ಪವಿತ್ರ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನೂ, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನೂ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಭಕ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದ. ಎಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಅವನು ಕ್ಷಯರೋಗಕ್ಕೊಳಗಾದ. ಶರತ್ ಮಹಾರಾಜರು ಆ ಫಕೀರನ ಸೇವೆಯ ಭಾರವನ್ನು ತಾವೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡರು. ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನೂ ಈ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾದ. ರೋಗವು ಬರಬರುತ್ತಾ ಉಲ್ಬಣಗೊಂಡಿತು. ರಕ್ತ ವಾಂತಿಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಬೋಗುಣಿಯನ್ನು ತೊಳೆದು ತರುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ರೋಗಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶರತ್ ಮಹಾರಾಜರ ಎದೆಗುಂದದ ಸೇವಾಭಾವವು ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನ ಮನದಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ಮುದ್ರೆಯೊತ್ತಿತ್ತು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಮರವು ಆಲಂಬಜಾರಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಯಿತು (೧೮೯೨ರ ಮೊದಲನೇ ಅರ್ಧದಲ್ಲಿ). ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೀಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ:

“(ಆಲಂಬಜಾರ್ ಮರವು) ಚೌಕಟ್ಟಾದ ದೊಡ್ಡ ತೊಟ್ಟಿಮನೆ. ರಸ್ತೆಯಂಚಿಗೆ ಕಂಬಗಳುಳ್ಳ ಕಿರಿದಾದ ವರಾಂಡ. ಗಲ್ಲಿಗೆ ಎದುರಾದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೆ ಮುಂದೆಯೇ ಅಂಗಳ ಹಾಗೂ ಚಂಡೀಮಂಟಪ (ದುರ್ಗಾಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಮಂಟಪ). ಹೊರಗಡೆ ಮೆಟ್ಟಿಲ ಪಾವಟಿಗೆಯ ಬಲಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಕತ್ತಲು; ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಅಪಮೃತ್ಯುವಾಗಿತ್ತೆಂಬ ವದಂತಿ ಇತ್ತು. ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜರು ಅಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರಪಾಠ, ಜಪಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಮುಂದೆ ನಾನೂ

ಆಗಾಗ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹೊರಮನೆಯ ಮೇಲ್ಮಹಡಿ ಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲೂ ವರಾಂಡಾ, ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಜಾರ, ಅದರ ಮೂಲಕ ಹೋದರೆ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕೊಠಡಿ. ಹಜಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಚಾಪೆ ಮತ್ತು ಜಮಖಾನೆ ಹರಡಿ ೮-೧೦ ಜನರು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದರು.

“ಒಳಮನೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೆ ಎಡಕ್ಕೆ ದೇವರಕೋಣೆ, ಬಲಕ್ಕೆ ಮೂರು ಮಲಗುವ ಕೊಠಡಿಗಳು. ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ದೇವರ ಉಗ್ರಾಣ, ಮೂರುಕಡೆ ವರಾಂಡಾ ಮತ್ತು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲುಮಚ್ಚು. ಅದರ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಯಖಾನೆ. ದೇವರಕೋಣೆ ಮತ್ತು ಉಗ್ರಾಣದ ನಡುವೆ ಕೆಳಗೆ ಹೋಗುವ ಮೆಟ್ಟಿಲು. ಕೆಳಗಿನ ಕೊಠಡಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಡಿಗೆಮನೆ, ಎರಡು ಗೋದಾಮು, ಒಂದು ನೀರಿನ ಮನೆ. (ಇಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಕೆಲವು ದೊಡ್ಡ ಗುಡಾಣಗಳಿದ್ದವು; ಒಬ್ಬ ‘ಭಾರಿ’ಯು ಕುಡಿಯುವ ಮತ್ತು ಅಡುಗೆಯ ನೀರನ್ನು ಗಂಗೆಯಿಂದ ತಂದು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದನು). ಒಂದು ಕೊಠಡಿಯು ಖಾಲಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಗೋಪಾ ಲೇರ್ ಮಾ ಬಂದು, ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಇದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೌರಿ ಮಾ ಕೂಡ ಯಾವಾಗಲೋ ಒಮ್ಮೆ ಬಂದು ರಾತ್ರಿಹೊತ್ತು ಇದ್ದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರುಕೂಡ. ಕೆಳಗಿನವರಾಂಡದಲ್ಲಿ ಊಟ-ತಿಂಡಿ ಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಿತ್ತಲ ಬಾಗಿಲನ್ನು ದಾಟಿದರೆ ಕೊಳ, ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಶೌಚಾಲಯ. ಕೊಳದ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯು ವುದು, ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವುದು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ‘ಭೂತದ ಮನೆ’ ಎಂದು ಯಾರೂ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮನೆ ಕೇವಲ ಹತ್ತು ರೂ. ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಬೇಸಿಗೆಯ ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮಹಡಿಯ ಬಿಸಿಲುಮಚ್ಚಿ ನಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಚಾಪೆ ಹಾಸಿ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತುಕತೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ವಿನೋದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಹರಿ ಮಹಾರಾಜರೂ ತುಳಸಿ ಮಹಾರಾಜರೂ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭೂತವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರು. ಗಂಗೆ ಎರಡು ಫರ್ಲಾಂಗ್ ದೂರದ ಲಿತ್ತು; ಎಲ್ಲರೂ ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಘಟ್ಟದ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿನ ಡಿಪೋ ಇತ್ತು. ಅದರ ಮಾಲೀಕನು ಸಾಧು ಗಳನ್ನು ತುಂಬ ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ.”

ವರಾಹನಗರದಂತೆಯೇ ಆಲಂಬಜಾರಿನ ಮಠದಲ್ಲೂ ಕಾಳೀ ಕೃಷ್ಣನ ದಿನಗಳು ಬಹಳ ಆನಂದದಿಂದ ಸಾಗತೊಡಗಿದವು. ಅಲ್ಲಿಂದ ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರ ಕೇವಲ ಅರ್ಧ ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಂಜೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಳೀಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಭಕ್ತರಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಬಹಳ ನಿರ್ಜನ ವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಪಂಚವಟಿ ಮತ್ತು ಬಿಲ್ವ ಮಠದಡಿಯಲ್ಲಿ

ಮಠದ ಕೆಲವರು ಜಪ,ಧ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಇದ್ದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನೂ ಸಹ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದೇರಿತಿ ಇದ್ದು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿ ಗೊಂದು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸವಿರುತ್ತಿತ್ತು — ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟ ವಾದ ಮೇಲೆ ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ತೋಟದಿಂದ ಅರಳು ತಿರುವ ನಿತ್ಯಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮೊಗ್ಗುಗಳನ್ನು ತಂದು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ರಿಗೆ ದಪ್ಪನೆಯ ದಂಡಮಾಲೆ ಮಾಡುವುದು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಬೇಕಾ ದಷ್ಟು ಹೂಗಳು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಾಳೀದೇವಾಲಯದ ಎಲ್ಲ ಮಂದಿರಗಳ ಪೂಜೆಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ, ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನವರು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡ ಬಳಿಕವೂ ಹೂದೋಟವು ಹೂಗ ಳಿಂದ ತುಂಬಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಅಣ್ಣನ ಮಗನಾದ ರಾಮಲಾಲ್ ದಾದಾ ಆಗ ಭವತಾರಿಣಿಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡು ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಹಾಜರಾ ಮಹಾ ಶಯರು ಆಗಲೂ ಸಹ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಕೊಠಡಿಯ ಅದೇ ಆಗ್ನೇಯ ವರಾಂಡದಲ್ಲಿ ಕಂಬಳಿ ಹಾಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳ ವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಹಗಲೂರಾತ್ರಿ ಕುಳಿತು, ಮಲಗಿ, ಜಪ-ತಪ ಮಾಡುತ್ತ ಮಾತುಕತೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದರು — ಎಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ. ಮಠದಿಂದ ಯಾರಾದರೂ ಹೋದರೆ ಅವರು ಬಹಳ ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನೊಂದಿಗೂ ಹಲವು ಬಾರಿ ಇವರ ಭೇಟಿ ನಡೆದಿತ್ತು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಳಬರಾದ ಮನೋಮೋಹನ, ಹರೀಶ ಮುಂತಾದ ಭಕ್ತರೂ, ಮಹಿಮಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ಆಗಾಗ ಆಲಂ ಬಜಾರಿನ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ತಮ್ಮನಾದ ಮಹೇಂದ್ರನಾಥ ದತ್ತರೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಂದುಹೋಗು ತಿದ್ದರು. ಡಾನ್ ಸೊಸೈಟಿಯ (Dawn Society) ಸಕೀಶ್ ಚಂದ್ರ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರೂ ೨-೩ ದಿನ ಅಲ್ಲಿ ತಂಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಈಗ ಭಾರಿ ಭಕ್ತರಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮಾಸ್ಟರ್ ಮಹಾ ಶಯರೂ ಆಗಾಗ ಬಂದು ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೋಪಾಲೇರ್ ಮಾ ಕೂಡ ಬಂದು ೨-೩ ದಿನ ತಂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗಲ್ಲ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣ ಅವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಅವರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದುದನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಗೋಪಾಲೇರ್ ಮಾ- ರನ್ನು ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣ ಮೊದಲು ಭೇಟಿಯಾದಾಗಿನ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಅವನದೇ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳೋಣ:

“ನಾನು ಆಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದೆ, ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಂದು ಮಾಡು ತಿದ್ದೆ. ಗೋಪಾಲೇರ್ ಮಾ-ಅವರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಒಂದುದಿನ ಬೆಳಗಾಗಿದ್ದ ನಾರಿಕೇಲೆಡಂಗಾದ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಬಡೋಬಜಾರಿನ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶೇರ್ (share) ನೌಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಾರ್‌ಹಾಟಿಗೆ ಹೋದೆ. ಗೋವಿಂದ ದತ್ತನ ತೋಟದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲೇರ್ ಮಾ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ತಲುಪಿದಾಗ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧೧ ಗಂಟೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಆಗಲೂ

ಅವರು ಮಾಲೆ ಹಿಡಿದು ಜಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು, 'ಬಾ ಗೋಪಾಲ, ಬಾ' ಎಂದು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ನಾನು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಹಿತಿಂಡಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದಿದ್ದೆ. ಅವರು ಗೂಟಕ್ಕೆ ತಗುಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಚೀಲವೊಂದನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಸಿಹಿತಿಂಡಿ ಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿಟ್ಟೆ. ಅನಂತರ ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಪಾದಧೂಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತೆ. ಅವರು ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಕೇಳಿದರು. ನಾನು ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀರಾಮ ಕೃಷ್ಣರ ಭಕ್ತ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಅವರು, "ಅಪ್ಪಾ, ನೀನೇನೋ ಬಂದಿದ್ದೀಯಾ. ಆದರೆ ನಾನು ಅಭಾಗಿನಿ, ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೊಪ್ಪು-ಅನ್ನ ತಿಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೇನು ತಾನೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಬಡಿಸಲಿ! ಒಡತಿ (ಗೋವಿಂದ ದತ್ತನ ಪತ್ನಿ, ಆಗ ವಿಧವೆ) ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ಮಾಸಾ ಶನವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ; ಅದರಿಂದಲೇ ಗೋಪಾಲನಿಗೆ ಸೊಪ್ಪು-ಅನ್ನ ಬೇಯಿಸಿ ತಿನ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡ ತೊಡಗಿದರು. ಗಡಿಗೆಗಳಿಂದ ಅಕ್ಕಿ, ಆಲೂಗಡ್ಡೆ, ಒಣಗಿದ ಕಾಳಿನ ಸಂಡಿಗೆ, ಎಣ್ಣೆ, ಉಪ್ಪು, ಮಸಾಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಒಲೆ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಅನ್ನಕ್ಕಿಟ್ಟು ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಮತ್ತು ಕರಿದ ಕಾಳು ಸಂಡಿಗೆಗಳಿಂದ ರೈರೋಲ್ (ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಮಾಡುವ ಪದಾರ್ಥ) ತಯಾರಿಸಿದರು. ನಾನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದೆ.

"ನನಗೆ ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬರಲು ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರು ಗೋಪಾಲನಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿದರು. ನಂತರ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಅವರೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರು. ಆ ದವಷ್ಟೆ ಅನ್ನ ಹಾಗೂ ರೈರೋಲ್ ತಿನ್ನಲು ಅದೆಷ್ಟು ರುಚಿ ಯಾಗಿತ್ತು! ಊಟ ಮುಗಿಸಿ, ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆದಿಟ್ಟು ಅವರ ಬಳಿ ಬಂದು ಕುಳಿತೆ. ಗೋಪಾಲೇರ್ ಮಾ ನನಗೊಂದು ಚಾಪೆ ಹಾಸಿ, ಅವರು ಮತ್ತೊಂದು ಚಾಪೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ರೊಂದಿಗೆ ತಮಗಿದ್ದ ಸ್ನೇಹ-ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಹಾಗೂ ಇತರ ಅನುಭವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣರು 'ಇದನ್ನ ತಿನ್ನತೀನಿ, ಅದನ್ನ ತಿನ್ನತೀನಿ' 'ನನಗೋಸ್ಕರ ಇದನ್ನು ಮಾಡಿ ತಾ, ಅದನ್ನು ಮಾಡಿ ತಾ' ಎಂದು ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಅದೆಷ್ಟು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಹಾಗೂ ಈಗಲೂ ಕೇವಲ ತಿನ್ನುವ ಮಾತೇ ಅವರದು, ಮುಂತಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಾತಾಡಿದರು. ಗೋಪಾಲೇರ್ ಮಾ ಅವರ ಪ್ರೀತಿ ಹಾಗೂ ಸರಳತೆಯೇ ಸಾಕಾರಗೊಂಡಂತಿದ್ದ ಮುಖಭಾವ, ಅಮೃತ ಮಯವಾದ ಅವರ ಮಾತುಕತೆ ಇವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಮಂತ್ರ ಮುಗ್ಧನಾದೆ. ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿ, ಅವರೂ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಪಾಳುಬಿದ್ದ, ತೇವಹಿಡಿದ ಆ ಮನೆಯು ಭಗವದ್ಭಾವದ ಸ್ವಂದನಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಒಂದು ಪವಿತ್ರ ಮಂದಿರದಂತೆ ನನಗೆ ಕಂಡುಬಂತು. ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಅಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ ವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನಿದ್ದೆ ಬರುವುದೇ? ಗೋಪಾಲೇರ್ ಮಾ-ಅವರ

ಗೋಪಾಲನಲ್ಲೇ ಲೀನಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸು, ಭಕ್ತಿಯ ಉತ್ಕಟತೆ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಸರಳತೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ತಾಯಿ ಯಶೋದೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲ ರನ್ನೂ ಗೋಪಾಲನೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಣುವುದು ಇದನ್ನೇ ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಆಗಲೇ ಸಂಜೆ ಯಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಶಿರದಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು, ವಿದಾಯ ಹೇಳಿ ಬಂದೆ."

ಜಯರಾಂಬಾಟಿಯಿಂದ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನು ಮಲೇರಿಯಾದ ಯಾವೊಂದು ನಂಜನ್ನು ತಂದಿದ್ದನೋ ಅದಿನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಾಗ ಶರೀರವು ಭಾರವಾದಂತೆಯೂ, ಜ್ವರ ಬಂದಂತೆಯೂ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದು ತಿಳಿದರೆ ತಾನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೋಗುವುದೋ ಎಂದು ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಠದಲ್ಲಿದ್ದು ಕೆಲಸ ಮಾಡದೇ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಉಣ್ಣಲು ಸಂಕೋಚವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಜ್ವರ ಕಾಯು ತ್ರಿದ್ವಾಗ ಬೇರೆ ವಿಧಿಯಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಪಥ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಕೆಲಸಕ್ಕಳಿದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಯಾರು ಬೇಡವೆಂದರೂ ಕೇಳುತ್ತಿರ ಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬೈಗುಳವನ್ನೂ ತಿನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

* * *

೧೮೯೩ರ ಬೇಸಿಗೆ ಇನ್ನೇನು ಕೊನೆಯಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಮಳೆ ಗಾಲದ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಲೆಂದು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ಬೇಲೂರಿನ ನೀಲಾಂಬರ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರ ತೋಟದ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾಮಿ ಯೋಗಾನಂದರು ಅಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಸೇವಕರು; ಜೊತೆಗೆ ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಗೋಲಾಪ್ ಮಾ ಮತ್ತು ಯೋಗಿನ್ ಮಾ ತಾಯಿಯೊಡನೆಯೇ ಇದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ದರ್ಶನ ಕ್ಕಾಗಿ ಆಲಂಬಜಾರ್ ಮಠದಿಂದ ಬೇಲೂರಿಗೆ ಬಂದನು. ಶ್ರೀಮಾತೆ ಅವನಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲೇ ತಂಗಲು ಹೇಳಿದರು. ಮಾರನೇ ದಿನ ಮಠಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಲೆಂದು ತಾಯಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಹೋದಾಗ, ಅವರು ಕರುಣೆ ತುಂಬಿದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ "ಮಗು, ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಶರೀರ ಮೊದಲು ಎಷ್ಟು ಗುಂಡುಗುಂಡಿಗೆ ಇತ್ತು! ಮಲೇರಿಯಾದಿಂದ ನರಳಿ ನರಳಿ ನಿನ್ನ ಶರೀರ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಹೇಗಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ! ಅವರುಗಳಾದರೂ ಫಕೀರ ಸಾಧುಗಳು. ನಿನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಏನನ್ನು ತಿನ್ನಿಸಬಲ್ಲರು? ನೀನು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಿಕೋ, ಪುಷ್ಟಿಕರವಾದ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸಿ ಶರೀರವನ್ನು ಮೊದಲು ಸುಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದುಕೋ" ಎಂದರು.

ಇದಂಥ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಆದೇಶ! ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನು ದುಃಖದಿಂದ ಸ್ತಂಭೀಭೂತನಾದ. ಯಾವ ಮನೆಯು ಹೆಬ್ಬುಲಿಯಂತೆ ಭಯಂ ಕರವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತೋ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವುದೇ? ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದೇ ತೋಚದಾಯಿತು. ಅವನ ಮೌನವನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೀಮಾತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದರು, "ಹೌದಪ್ಪ! ನಾನು ಹೇಳಿದ

ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡು. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಗುವುದು.” ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನು ಈಗ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳಿದ, “ಅಮ್ಮಾ, ನೀವು ನನಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಏನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯಲಿ?”

ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮಾತೆ, “ಏಕೆ? ಪೂಜೆ, ಸ್ತೋತ್ರ, ಜಪ-ಧ್ಯಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿರು” ಎಂದರು.

ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಇನ್ನೇನೂ ಹೇಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ದುಃಖದಿಂದ ಅವನ ಕಂಠ ಗದ್ಗದವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಮುಂದೆ ಅದನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಚ್ಛಿಸದೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೇಗನೆ ಹೊರ ಬಂದು, ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಆತನು. ಅಂತರ್ಯಾಮಿನಿ ಯಾದ ಜನನಿಯು ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತರೂ ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನೇನೂ ಬದಲಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಗೋಲಾಪ್ ಮಾಗೆ ಹೇಳಿದರು, “ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ! ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನ ಶರೀರ ನೋಡಿ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದೆ. ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗ, ಸುಖ-ಸೌಕರ್ಯದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆ ದವನು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ನರಳಿ, ಸೊಪ್ಪುತರಕಾರಿ ಮಾತ್ರ ತಿಂದು, ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಸಿಗದೆ ಬಡವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕೆಲಕಾಲವಿದ್ದು ತಿಂದುಂಡು ಬರಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ನೋವಾಗಿದೆ ಯೆಂದು ತಿಳಿದು ನನಗೂ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರುತ್ತಿದೆ.”

ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಅತ್ತೂ ಅತ್ತೂ ಹೃದಯದ ಭಾರ ಸ್ವಲ್ಪ ಇಳಿದ ಮೇಲೆ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನು ಹೊರ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತನು. ಗೋಲಾಪ್ ಮಾಳಿಂದ ಕಾಳೀ ಕೃಷ್ಣನ ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಯೋಗೀನ್ ಮಹಾರಾಜರು ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುತ್ತಾ, “ನಿನಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ಆಗಿದೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು “ಇಲ್ಲ” ವೆಂದ. ಆಗ ಅವರು, “ಹಾಗಾದರೆ ಏನನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನ-ಜಪ ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವ ರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೇಕೆ? ನಾಳೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊ” ಎಂದರು.^೧

ಮಾರನೇ ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಪೂಜೆಮುಗಿಸಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಯೋಗೀನ್ ಮಹಾ ರಾಜರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಂತೆ ಅವರ ಬಳಿ ತನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. ಆಗ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ಕೃಪೆ ಮಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ಮಂತ್ರ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿ, ಸಾಧನೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

೧ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ಮಂತ್ರದೀಕ್ಷೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆಂಬ ವಿಷಯ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅದುವರೆಗೂ ತಿಳಿದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರುಗಳ ಗುಂಪಿನವನಾದ ಖೇಲಾತ್ ಎಂಬುವನು ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಜಯರಾಂಬಾಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದಿದ್ದ, ಆದರೆ ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಖೇಲಾತ್ ದಳದವರು ಮಂತ್ರದೀಕ್ಷೆ ಯನ್ನು ಪಡೆದಾಗ ಅದನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಷಯ ಹೊರ ಬಿದ್ದಾಗ ಸುದೀರನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರಿಂದ ಮಂತ್ರದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಬಂತು.

ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನು ಯಾವ ಭಾವವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನ-ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದನೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೀಮಾತೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಸಾಧನೆಯ ವಿಧಾನ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನು ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಾದ. ಅದನ್ನೂ ಅವನು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಬಳಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡ. ಅವರು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, “ನೀನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಇದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು” ಎಂದರು.

ಏನಾಶ್ಚರ್ಯ, ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ವಂದ್ವಗಳೆಲ್ಲ ನಿಮಿಷಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾದವು. ಅಲ್ಲದೆ, ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೇ ಅವರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ವಿಧಾನವು ಹೃದಯವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮನೆಗೆ ಮರಳಬೇಕಲ್ಲ ಎಂದು ಇದ್ದಂತಹ ಅಸಹನೀಯ ಯಾತನೆಯೂ ಈಗ ದೂರವಾಯಿತು. ಈಗ ಮನೆಯು ತನ್ನ ಸಾಧನೆಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಸ್ಥಳ ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನು ಕೂಡಲೇ ಮನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದು ದೃಢಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ, ‘ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಧ್ಯಾನ, ಪೂಜೆ, ಪಠನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕಾಲ ಕಳೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಿನಿಂದ ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುವವರೆಗೂ ಇತರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬದಿಗೊತ್ತಿ, ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಂತೆ ಕೇವಲ ಪೂಜೆ-ಸ್ತೋತ್ರ, ಜಪ-ಧ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿರತನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ.’

‘ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರಸಾದ ತಿಂದು ಸಂಜೆ ಹೊರಡಲಿ’ ಎಂದು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದ. ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನ ಸ್ವಂತ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ಹೀಗಿದೆ:

“ಆಗ ಮಳೆಗಾಲ. ಜುಲೈ ಇರಬಹುದು. ಸಂಜೆ ಕತ್ತಲಿಡುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿತ್ತು; ತುಂತುರು ಮಳೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತುಂಬಿದ ಗಂಗೆಯು ಮಂಜಿನಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿತ್ತು. ದಿವ್ಯಾನಂದದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಮಠವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದು, ಒಂದು ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಬೇರೊಂದು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಹೋದಂತೆ. ಇದನ್ನು ನೆನದು ಹೃದಯ ಚಡಪಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಶ್ರೀಮಾತೆ ಅಭಯವನ್ನೇನೋ ಇತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ನಿಜ. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ದಿಗಿಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಸಹ ನನ್ನ ಅಂತರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಭಾರವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಶ್ರೀಮಾತೆಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದೆ, ‘ಅಮ್ಮಾ, ಹಾಗಾದರೆ ನಾನಿನ್ನು ಬರುತ್ತೇನೆ.’ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು, ‘ಹೋಗಿ ಬಾ ಮಗು, ಆಗಾಗ ಬರುತ್ತಿರು. ಯಾವುದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡು’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಗಲ್ಲವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ಮುದ್ದಿಟ್ಟರು. ಅವರಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು, ಪಕ್ಕದ ಔಯಾ ಘಾಟಿನಲ್ಲಿ ನೌಕೆಯನ್ನು ಏರಿದೆ. ನೌಕೆ ವರಾಹನಗರದತ್ತ ಹೊರಟು, ನೀಲಾಂಬರ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರ ತೋಟದ

ಮನೆಯ ಮುಂದೆಯೇ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗಿತು. ಸಂಜೆಯ ನಸುಗತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ಬಿಸಿಲುಮಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಗಂಗೆ ಯೆಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರವಾಗುವವರೆಗೂ ನೌಕೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ನನ್ನ ಹೃದಯ ಅತೀವ ತಳ ಮಳಗೊಂಡು, ಏನೇನೋ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಬರತೊಡಗಿದವು. ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೇ ನಿಂತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು, ಗೋಲಾಪ್ ಮಾ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ, 'ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ! ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸಂಕಟವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಅವನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ' ಎಂದಿದ್ದರು ಎಂದು ಅನಂತರ ತಿಳಿದುಬಂತು.'

೬

ಮತ್ತದೇ ಮನೆ!

ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನು ತಾಯ್ತಂದೆಯರಿಗೆ, "ಶರೀರಾರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲು ಬಂದೆ!" ಎಂದನು. ತಂದೆಯು ವೈದ್ಯನಾದ್ದರಿಂದ ಔಷಧಿ ಪಥ್ಯಾದಿಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಲು ಹೆಚ್ಚು ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. 'ಕಾಳಿ ವಾಪಸ್ಸು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ' ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ತಾತನಿಗೂ ತಲುಪಿತು. ಆತನಿಗಾದ ಆನಂದ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು. ಆತನೆಂದುಕೊಂಡ, 'ಈ ಬಾರಿ ಏನಾದರಾಗಲಿ, ಕಾಳಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹೋಗಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಕ್ಕ.

ತಮ್ಮ-ತಂಗಿಯರು ಪ್ರೀತಿಯ ಹಿರಿಯಣ್ಣನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಂಡು ಆನಂದದಿಂದ ಉಬ್ಬಿದರು. ಆದರೆ ತಾಯ್ತಂದೆಯರು ತಮ್ಮ ಆವೇಗವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವರಿಗೆ ಮಗನನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಪಡೆದೇಬಿಟ್ಟೆವು ಎಂದೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ಆದರೂ ಹೃದಯ ಚೀರಿ ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು, 'ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ, ಹೀಗಾದೀತೆ? ಕಾಡಿನ ಹಕ್ಕಿಯು ಪಂಜರದಲ್ಲಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ?'

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಆರೋಗ್ಯವು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು. ಶ್ರೀಮಾತೆ ಯಾವುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿರಲು ಹೇಳಿದ್ದರೋ, ಆ ಕಡೆಗೇ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನು ಮನಸ್ಸನ್ನಿಡತೊಡಗಿದನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಪಟಕ್ಕೆ ನಡುವಿನ ತಮ್ಮನಾದ ವಿಜಯನು ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ತಾಯಿ ಅದಕ್ಕೆ ಆಣೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಆ ಪೂಜೆಯ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡನು. ತನ್ನ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜಪ-ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅವನ ಆರೋಗ್ಯ

೨ ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನಂತೂ ಹಿಡಿದಿಡಲಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಹಿರಿಯ ಮಗನಾದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಾಥನೂ ೧೯೦೦ರಲ್ಲಿ ದೈವಾಧೀನನಾದ. ವೃದ್ಧನು ಮಗನ ಮರಣದ ನಂತರ ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಾಲ ಜೀವಿಸಿದ್ದು, ೧೯೦೧ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ೮೦ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವಶನಾದ. ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಮಾ ರೋಗದಿಂದ ತುಂಬ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದ. ಶ್ಯಾಮ್‌ಬಜಾರಿನ ನಿಹಾಸಿಪಾಡಾದ ಅಪ್ಪರ್ ಸರ್ಕ್ಯೂಲರ್ ರೋಡ್ ಮತ್ತು ರಾಜಾ ದೀನೇಂದ್ರ ಸ್ವೀಟನ್ನು ಕೂಡಿಸುವ 'ರಾಮ್‌ರತ್ನ ಬೋಸ್ ಲೇನ್' ಎಂಬುದು ಈತನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೇ ಆದದ್ದು. ಈ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಆತನ ಕೆಲವು ಬಿಫಾ ಜಮೀನಿತ್ತು.

ಉತ್ತಮಗೊಂಡಂತೆ ಸಾಧನೆಯ ಸಮಯವೂ ಹೆಚ್ಚತೊಡಗಿತು. ಕಡೆಗೆ ಪೂಜೆ-ಸ್ತೋತ್ರ- ಜಪ-ಧ್ಯಾನ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದಿನವೂ ೧೪ ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವುದಾಗಿ ನಿಯಮವಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಜಪದ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೦ ಸಾವಿರದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ೮೫ ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವೊಂದು ದಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಒಂದು ಲಕ್ಷದ ಎಂಟು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ರೀತಿಯ ಸಾಧನೆಯಿಂದಾಗಿ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಗಭೀರ ವಾದ ಆನಂದದ ಅನುಭವವಾಗತೊಡಗಿತು. ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಉದಾತ್ತ ಭಾವನೆಗಳು ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಧ್ಯಾನಾ ನಂತರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಮುನ್ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದನು. ಜಪ-ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಆಯಾಸವೆನಿಸಿದಾಗ ಕಾಳೀಪ್ರಸನ್ನ ಸಿಂಹ ನಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹಾಭಾರತ, ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವತ ಮತ್ತಿತರ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಲಗುವಾಗ ರಾತ್ರಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ೧೨ ಗಂಟೆಯೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಜಪದ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವಾಗ ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಗಂಟೆಯೇ ಎರಡು ಗಂಟೆಯೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅವನು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಚಿಲಕ ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಬೆರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಯಾವ ಮಾತುಕತೆಗೂ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

ಶ್ರಮಜೀವಿಯೊಬ್ಬ ಸತ್ತುಹೋದ. ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅವನು ದೇವರನ್ನು ಕೇಳಿದ, "ಮನುಷ್ಯ ಮುದುಕನಾಗುತ್ತಾನಲ್ಲ, ಇದೇನು ನಿನ್ನ ಆಟ? ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೈಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವೆಯಲ್ಲ - ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ, ಚೈತನ್ಯ, ವೇಗ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ? ಕೊನೆಗೆ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಎಲುಬಿನ ಹಂದರವಾಗಿ ಚರ್ಮ ಜೋತಾಡುವ ವರೆಗೂ ನೀನು ಬಿಡಲಾರೆ. ಇದೇಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವೆ?"

ಅದಕ್ಕೆ ದೇವರು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟ: "ಮಗೂ, ಮುದುಕನಾಗುವುದು ಶಾಪವಲ್ಲ, ಅದು ನಿಮಗೆ ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ವರದಾನ. ಅದರಿಂದ ನೀವು ಬೆಳೆಯುವಿರಿ, ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗುವಿರಿ. ನೀವು ದೇಹವಲ್ಲ, ನೀವು ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದವರಲ್ಲ, ನೀವು ಭಗವಂತನಾದ ನನಗೇ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ."

ಶ್ರಮಜೀವಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ದೇಹಕ್ಕೆ ಮುಪ್ಪು ಬಂದರೂ, ಮೈಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಾದರೂ ಅದರಿಂದೇನು? ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಅರಿವು, ತಾಳ್ಮೆ, ಸಹನೆ ಇವುಗಳು ವಯಸ್ಸಾದಾಗಲೇ ಮೂಡುವುದಲ್ಲವೇ?

(ಜೆ.ಪಿ. ವಾಸ್ತವನಿಯವರ

'Immortal Stories' ಗ್ರಂಥದಿಂದ)